

Skála kuchaří a září

Komu je smutno, ať jde na výstavu Františka Skály do Valdštejnské jízdárny. Těžko se na jiné výstavě stane, že by se návštěvník u exponátů mohl nahlas chechtati. Mohl a měl, ku potěšení autora, který i sám sebe prezentuje často jako groteskní exponát: Jako rozjařeného Koniáše ve skoku. Jako Ivana Hrozného. Jako Elvise v molitanovém saku. Jako jurodivého hráče na kytaru beze strun v jakémsi kiltu, an se ohřívá u plamene z vánočních stromků a láká tak diváky do Valdštejnské jízdárny.

V tomto „jako“ tkví jeden z klíčů ke Skálově neodolatelnosti i neuchopitelnosti. Jak přeložit do slov jeho výtvarné nápady a jeho humor? Lze snad jen naznačit, „jako“ co jsou. V české tradici nabízí se přirovnání ke dvěma vulkánům bizarní imaginace: k Jose-

fu Váchalovi a Janu Švankmajerovi. Hluběji do dějin nabízí se srovnání s umělci manýrismu: To oni přece milovali absurdní propojení nepropojitelného a vytvářeli „camerae raritatum“, „komnaty obzvláštností“ – jako Skálovo „muzeum“, jeden z pokojíků vestavěných do Valdštejnské jízdárny. Tato galerie, která musela již hostit leccos (i leccos nechtěně bizarního, jako Uprkový ducaté krojované matrjošky), je tedy konečně zas jednou naplněna něčím sourodým: Právě ve Valdštejnově době se přece v Čechách naposledy rozezněl evropský manýrismus a na Hradě začínal padat prach na rudolfské sbírky.

Ještě hlouběji do dějin Skálův svět připomíná Petroniovo Satirikon, římský „manýristický“ román o šálivosti světa, kde dobový „Valdštejn“, zbohatlík Trimal-

chio, ohromuje své hosty klamavou „výstavou“: „Předložili, jak jsme se domnívali, vykrmenou husu obloženou rybami a pernatci všeho druhu, a Trimalchio řekl: Přátelé, tyhle věci udělal můj kuchař z prasete. Není vzácnějšího člověka nad něj. Chceš-li, ze sviňské pušky ti udělá rybu, ze slaniny doupřáka, z kýtý hrdličku a z ledviny slepici. Měl jsem šťastný nápad, když jsem mu dal hezounku jméno: jmenuje se Daidalos.“

František Skála je „jako“ novodobý Daidalos či Trimalchionův kuchař. Proměňuje kousky přírodnin a zlomky technického světa v nové předměty, jež jsou „jako“ něco jiného – a tato proměna, dovršená autorským nazváním-pokřtěním, je zdrojem údivu i smíchu. Avšak jsou tu i zásadní rozdíly. Za prvé, Skálova výstava bohužel není k snědku (nechť to autor

bere jako podnět pro příští tvorbu!). Za druhé, V Trimalchionově světě nebylo nic posvátného, vše bylo jen k smíchu. Skálův svět naopak je pln úcty k posvátnosti – k tajemnému řádu, skrytému pod proměnami, ba „taoisticky“ přítomnému v samotných proměnách. Navíc, jeden pokojík na výstavě zjevuje posvátno i „na vážno“: Pokojík je posvátno z řeckých Kyklad. Dávno jsem neuzřel sochu, která by volala „klekni a modli se“ tak mocně jako Skálův Ten, který září.

MARTIN
C. PUTNA

Pondělí **Neff**

Úterý **Putna**

Středa **Baldýnský**

Čtvrtek **Rejžek**

Pátek **Šustrová**

Sobota **Hanák**